

Гречко Ольга Олександрівна

*кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України*

ДЕЯКІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УНІФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У науковій роботі проаналізовані положення проєкту Закону України «Про розвиток інновацій». На основі аналізу даного проєкту були визначені деякі заходи по уніфікації інноваційного законодавства України.

Ключові слова: інноваційна діяльність, уніфікація законодавства, вдосконалення законодавства.

Hrechko Olha

*PhD, Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine*

SOME PROPOSALS REGARDING THE UNIFICATION OF INNOVATIVE LEGISLATION OF UKRAINE

The scientific work analyzes the provisions of the draft Law of Ukraine «On Innovation Development». Based on the analysis of this project, some measures to unify the innovation legislation of Ukraine were identified.

Key words: innovation activity, unification of legislation, improvement of legislation.

Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року [1] першочерговим завданням вирішення проблем розвитку інноваційної діяльності було визначено створення сприятливого нормативно-правового поля для суб'єктів господарювання, що проводять інноваційну діяльність. З цією метою, на наш погляд, необхідно провести уніфікацію інноваційного законодавства України, яка передбачає комплексне вдосконалення нормативно-правової бази у сфері регулювання інноваційної діяльності.

Розглянемо проект Закону України «Про розвиток інновацій» (далі – законопроект), розроблений Мінекономіки на виконання пункту 128 Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2020 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 16.06.2020 № 689–ІХ [2], у контексті застосування положень цього законопроекту для вдосконалення Закону України «Про інноваційну діяльність» та іншої законодавчої бази, яка регулює інноваційну діяльність. Проаналізувавши пакет документів до законопроекту (порівняльна таблиця, пояснювальна записка, прогноз впливу тощо), можна взяти до уваги деякі корисні пропозиції.

У пояснювальній записці законопроекту передбачається здійснення таких заходів [3]:

- визначення засад державної політики у сфері розвитку інновацій;

- визначення сучасної термінології у сфері інноваційної діяльності відповідно до рекомендацій ЄС, зокрема, ОЕСР Oslo Manual 2018;

- запровадження механізму надання державної підтримки інноваційної діяльності надавачами державної підтримки у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України з урахуванням рівнів готовності технології, а також Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;

- надання державних гарантій суб'єктам інноваційної діяльності;

- скасування застарілих норм щодо державної реєстрації інноваційних проєктів та проведення їх експертизи;

- скасування норми глави 34 Господарського кодексу та врегулювання питання щодо розвитку інновацій одним законом;

- скасування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, оскільки розвиток промисловості характеризується швидкими темпами впровадження нових технологій виробництва, управління та координації діяльності у ланцюгах доданої вартості, трансформація яких відбувається завдяки взаємопроникненню та глобальній інтеграції секторів, ринків та технологій, необхідним є підтримка усіх напрямків для забезпечення однакового підходу до розвитку інновацій та підтримки інноваційної діяльності;

– ліквідувати технологічні парки, оскільки після скасування Законом України від 25.03.2015 № 2505-IV «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет на 2005 рік» та деяких інших законодавчих актів» особливостей оподаткування технологічних парків та їх учасників, дочірніх та спільних підприємств, їх функціонування фактично призупинено. Крім того, бюджетна програма підтримки діяльності технологічних парків, передбачена Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», значний період часу не формувалася та була відсутня в державному бюджеті.

Слід прокоментувати запропоновані заходи.

Щодо визначення засад державної політики у сфері розвитку інновацій, на нашу думку, варто запропонувати присвятити державній інноваційній політиці розділ у Законі України «Про інноваційну діяльність», у якому буде визначено предмет, принципи, основні напрями, форми реалізації, правові засоби впливу та моніторинг державної інноваційної політики. З огляду на зарубіжний досвід становлення інноваційної економіки, держава (державна інноваційна політика) у розвитку інноваційної сфери грає провідну роль і відповідно потребує своєї правової регламентації.

Щодо визначення сучасної термінології у сфері інноваційної діяльності – статтю 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» (далі – Закон) необхідно доповнити як базовими термінами (інноваційна екосистема України, інноваційний процес, суб'єкти інноваційної діяльності, інноваційний потенціал), так і новими дефініціями (інноваційний хаб, інноваційний ваучер, технологічна платформа, грант), а також визначеннями різних видів інноваційних підприємств (стартап, спін-оф компанія, бізнес-інкубатор, бізнес-акселератор, інноваційний кластер), які потребують чіткого визначення їх організаційно-правової форми та виду діяльності на законодавчому рівні [4, с. 86]. Терміни статті 1 Закону слід вдосконалити з урахуванням рекомендацій ЄС.

Щодо запровадження механізму надання державної підтримки інноваційної діяльності, слід зазначити, що питання про державну підтримку є актуальним, потребує свого розвитку та вдосконалення. Розгляд даного питання планується у подальших дослідженнях.

Щодо скасування застарілих норм щодо державної реєстрації інноваційних проєктів та проведення їх експертизи – дані процедури потребують спрощення, оскільки надмірна бюрократизація реєстрації та експертизи інноваційних проєктів значно гальмують появу нових.

Щодо скасування норми глави 34 Господарського кодексу та врегулювання питання щодо інноваційної діяльності одним законом варто погодитись, оскільки прагнення до зосередження правового регулювання інноваційних відносин в єдиному законодавчому акті вимагає виключення з інших законів відповідних положень, які викликають «розпорошеність» інноваційного законодавства. У випадку скасування глави 34 Господарського кодексу в Закон України «Про інноваційну діяльність» можна включити норми про види, державні гарантії та інвестування інноваційної діяльності (статті 326, 327, 329 ГКУ).

Щодо скасування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності – цей захід вважаємо недоцільним, оскільки будь-яка діяльність потребує визначення пріоритетів (пріоритетних напрямів), особливо діяльність, яка спрямована на розвиток. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності закріплює Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», який передбачає внесення змін щодо стратегічних пріоритетних напрямів кожні десять років.

Щодо ліквідації технологічних парків варто заперечити. Технологічні парки є досить поширеними за кордоном і для України важливим є приклад Туреччини, якій за період активного розвитку індустріальних та технологічних парків вдалося потроїти власний ВВП, а 2013 р. повністю виплатити борги перед МВФ [5, с. 56]. Таким чином, необхідно посилити та вдосконалити законодавство щодо фінансової підтримки діяльності технологічних парків.

У порівняльній таблиці законопроекту [3] також пропонуються деякі зміни, на які слід звернути увагу. Так, із статті 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність» пропонується вилучити визначення терміну «інноваційна діяльність» з метою узгодження положень Закону України «Про інвестиційну діяльність» та положень спеціалізованого закону, а також врегулювання інноваційної діяльності

виключно одним законодавчим актом, оскільки визначення терміну «інноваційна діяльність» у зазначених законах відрізняється, має не схожі ознаки. У статті 14 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» порівняльною таблицею запропоновано перелік об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва доповнити такими об'єктами: бізнес-акселератори, інноваційні кластери, наукові парки, центри трансферу технологій та інші підрозділи університетів та наукових установ, які здійснюють інноваційну діяльність, технологічні платформи, спін-оф компанії, оскільки у зв'язку зі стрімким розвитком інноваційної сфери з'являються нові учасники інноваційних відносин, які відповідно потребують своєї правового визначеності. З даними пропозиціями цілком погоджуємося.

Підсумовуючи, слід визначити заходи по уніфікації інноваційного законодавства України, які були сформовані на основі аналізу проекту Закону України «Про розвиток інновацій»:

- у Законі України «Про інноваційну діяльність» закріпити розділ, присвячений державній інноваційній політиці, в якому буде визначено предмет, принципи, основні напрями, форми реалізації, правові засоби впливу та моніторинг державної інноваційної політики тощо;

- статтю 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» доповнити сучасною термінологією та удосконалити існуючі терміни;

- вдосконалити положення Закону України «Про інноваційну діяльність» щодо державної підтримки інноваційної діяльності;

- вдосконалити норми Закону України «Про інноваційну діяльність» щодо державної реєстрації інноваційних проектів та проведення їх експертизи;

- скасувати главу 34 Господарського кодексу з подальшим включенням норм про види, державні гарантії та інвестування інноваційної діяльності (статті 326, 327, 329 ГКУ) в Закон України «Про інноваційну діяльність»;

- із статті 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність» виключити визначення терміну «інноваційна діяльність».

Таким чином, врахування пропозицій (але не всіх), зазначених законопроектом «Про розвиток інновацій», дозволить дещо вдоско-

налити інноваційне законодавство України, зокрема, усунути прогалини, дублювання та суперечності між положеннями правових норм різних нормативно-правових актів, а також дозволить дещо розширити та вдосконалити термінологічну базу (що є немалозначущим за сучасного стану правового регулювання). Такими поступовими внесеннями змін у закони України, які регулюють інноваційні відносини, можливо досягти узгодженого, уніфікованого та системно викладеного законодавства про інноваційну діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>.

2. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/9637-.pdf>

3. Проект Закону України «Про розвиток інновацій». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=d97a9de5-f0fe-4374-9d2c-d344d6b6aa5a&title=ProktZakonuUkraini-proRozvitokInnovatsii->

4. Гречко О. О. Напрями уніфікації понятійно-термінологічного апарату інноваційного законодавства України. *Комплексний підхід до модернізації науки: методи, моделі та мультидисциплінарність*: матеріали I Міжнародної наукової конференції (Т. 1) (м. Вінниця, 19 листоп., 2021 р.). Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 86–87. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/19.11.2021/646>.

5. Харлан О. І., Салюк О. Ю., Голуб В. О. Інноваційні парки: світовий досвід та Україна. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsiyeni-parki-svitoviy-dosvid-ta-ukrayina/viewer>.

REFERENCES

1. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.07.2019 № 526-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

2. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. URL: <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/9637-.pdf> [in Ukrainian].

3. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro rozvytok innovatsii». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=d97a9de5-f0fe-4374-9d2c-d344d6b6aa5a&title=ProktZakonuUkraini-proRozvitokInnovatsii> [in Ukrainian].

4. Hrechko O. O. (2021). Napriamy unifikatsii poniatiino-terminolohichnoho aparatu innovatsiinoho zakonodavstva Ukrainy. *Kompleksnyi pidkhid do modernizatsii nauky: metody, modeli ta multydystrylinarnist: materialy I Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii (Vol. 1) (m. Vinnytsia, 19 lystop., 2021 r.) – An integrated approach to the modernization of science: methods, models and multidisciplinary: materials of the I International Scientific Conference*. Vinnytsia: Yevropeiska naukova platforma, 86-87. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/19.11.2021/646> [in Ukrainian].

5. Kharlan, O.I., Saliuk, O.Yu., Holub, V.O. Innovatsiini parky: svitovi dosvid ta Ukraina. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsiyni-parki-svitovi-y-dosvid-ta-ukrayina/viewer> [in Ukrainian].

Дмитрик Ольга Олександрівна

завідувач наукового відділу загальних проблем формування та реалізації інноваційної політики НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доктор юридичних наук, професор кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
e-mail: o.o.dmytryk@nlu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5469-3867

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ НОВАЦІЙ ПРИ АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

У публікації розглянуто деякі аспекти впровадження цифрових новацій в сфері адміністрування податків та зборів. На основі аналізу чинного податкового законодавства України зроблено висновок про те, що поряд із позитивною оцінкою таких новацій наразі мають місце й певні проблеми. На конкретних прикладах проілюстровано певні проблемні питання впро-